

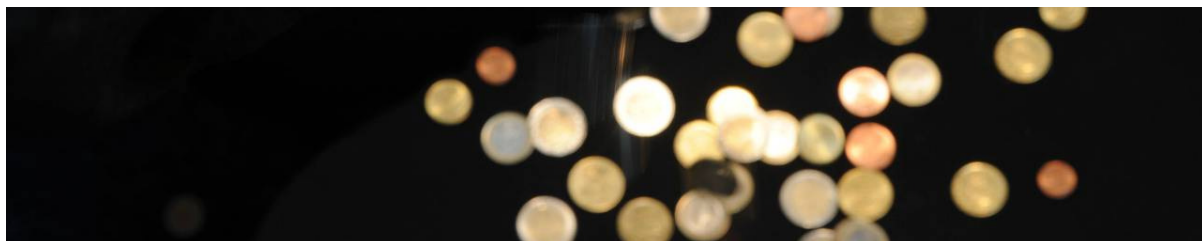
fd.nl

Geef liever iedere Europese burger een cheque

Maak geld goedkoop. Gezinnen gaan dan auto's kopen, huizen of op vakantie en ondernemers zullen hun investeringen opvoeren. Dan komt vanzelf de economie op gang en zal vervolgens de inflatie oplopen. Tot zover de theorie, de basis waarop nog altijd het beleid van de Europese Centrale Bank gestoeld is.

Probleem is alleen dat het niet, of in ieder geval onvoldoende werkt. Weliswaar lijkt de schuldencrisis overwonnen en is er weer sprake van groei in de regio, maar die is verre van uitbundig. Eind vorig jaar stelde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (Oeso) dat er voor 2015 een plus van 1,5% uit de bus zou komen. Rekening houdend met de lage oliepijzen, zwakke munt én het zeer stimulerende beleid van de ECB zou de groei echter zeker op 2,5% moeten uitkomen, zo stelde de [teleurgestelde](#) Parijse denktank.

(Foto: HH)

Werkloosheid

In het huidige groeitempo blijft de werkloosheid hardnekkig op crisisniveau en is er nauwelijks zicht op enige inflatoire druk. De ECB heeft de beleidsrente inmiddels negatief gemaakt en met een massaal opkoopprogramma van vooral staatsobligaties (QE) de rentetarieven van vrijwel alle soorten leningen van kort tot lang gedrukt. Maar tot een kredietgolf heeft het niet geleid. Gezinnen blijven uiterst voorzichtig en bij gebrek aan een bloeiende binnenlandse afzetmarkt geldt dat ook voor ondernemers.

'De ECB heeft het paard naar het water gebracht, maar kan het paard niet dwingen om te drinken', is in dit verband een veelgehoord gezegde.

Het was voormalig Fed-voorzitter Ben Bernanke die de bijnaam 'Helikopter Ben' verwierf nadat hij in 2002 had aangegeven dat het een reële optie is om letterlijk geld uit te strooien als de economie in een deflatoire spiraal wegglijdt. Bernanke refereerde overigens slechts aan econoom Milton Friedman die zo'n plan al in de jaren zestig had uitgewerkt.

Inflatie ontstaat als te veel geld op zoek gaat naar een beperkte hoeveelheid producten. Met deflatie is er onvoldoende geld in het systeem. Om een neerwaartse economische spiraal te voorkomen, moet de centrale bank dus geld scheppen. Met QE gebeurt dat

ook, maar als het geld blijft hangen in het financiële systeem, en niet terechtkomt bij gezinnen en bedrijven, neemt de vraag naar reële producten niet toe.

Centrale banken kunnen niet rechtstreeks geld overmaken naar private sector. Het idee is dat overheden eeuwigdurende leningen uitgeven die door de centrale bank wordt gekocht. Vervolgens schrijven de overheden geld bij op de bankrekeningen van de mensen.

Economen als Larry Summers en Willem Buitter stellen dat de 'natuurlijke rentevoet' — de rente waarbij de economie in evenwicht is en alle beschikbare hulpbronnen worden gebruikt — in een flink aantal landen [ver onder nul](#) zit. Laatstgenoemde opperde dan ook chartaal geld [af te schaffen](#) zodat de centrale bank de rente fors negatief kan maken zonder dat iedereen dan z'n geld van de bank haalt. Op zijn beurt pleit Summers er al jaren voor dat de overheid als 'borrower of last resort' optreedt en miljarden leent om in de economie te investeren.

Breedband, windenergie en warmtekracht

'Als we nu niet investeren doen we het nooit', zegt econoom Paul Tang in navolging van Summers. Tang, die voor de PvdA in het Europees Parlement zit, ziet overal kansen voor investeringen, ook in Nederland. 'Denk aan breedband in het noorden, windenergie op zee en warmtekracht in Rotterdam.' Het lastige is alleen dat het lang duurt voordat dergelijke projecten opgestart worden en dat overheden geen begrotingsruimte meer hebben.

Om die reden is hij enthousiast over het helikoptergeldinitiatief van de beweging 'QE for People'. Die ijvert ervoor dat de ECB niet

langer geld prompt in het financiële systeem, maar rechtstreeks in de reële economie. Van de €60 mrd die maandelijks wordt gespendeerd profiteren alleen de verkopers van de effecten; het bereikt de gewone man niet. Dat gebeurt alleen als het geld wordt gebruikt voor overheidsinvesteringen of anders door 'vanuit een helikopter' cheques uit te delen aan alle inwoners van de eurozone.

Handtekeningenactie

Eind vorig jaar hebben 65 Europese economen een [handtekeningenactie](#) van 'QE for People' getekend. Samen riepen ze Frankfurt op het beleid om te gooien. Tang is een van de mensen die deze woensdag samen met de beweging in het Europees Parlement een discussiemiddag organiseert over dit helikoptergeld. 'Ik maak me geen enkele illusie dat het beleid onmiddellijk wordt aangepast, maar het is belangrijk om hierover te debatteren', zegt Tang.

Ook iemand als Han de Jong van ABN Amro staat welwillend tegenover helikoptergeld. Maandag schreef hij in een notitie: 'Dit is het ultieme wapen en het zal zeker niet op korte termijn worden ingezet.' In de eurozone is monetaire financiering immers verboden. 'Maar daar gaat het nu niet om. Waar het wel om gaat, is dat het instrument in theorie beschikbaar is en zou moeten werken.'

Recessie

Al eerder stelde Martin Wolf, gezaghebbend commentator bij de Financial Times, bang te zijn voor een nieuwe recessie. Mocht het zover komen, dan is helikoptergeld het enige wat nog rest om erger te voorkomen. De meeste andere wapens uit het arsenaal van centrale banken zijn immers al geprobeerd.

